
homokóra

MARKO RISTIĆ

I

Minek ez a tüdő ha nincs ideje lélegezni
Minek ezek a kicsi szfinxek ha nincs mit kérdezniök
Minek keresztnev az Antikrisztusnak
Ha tenyerén egyetlenegy szem fekete búza sincs
A keresztleetlen vándormadaraknak

Elhaladsz majd az ÖNTUDAT feliratú fal előtt
Csak a tudat menthet meg e kazánból áradó hőségtől
Emberibben a kéznél mely égre kulcsolt, keserű égre mint a kenyér
Mely korántsem mindennapi e század garázda aszályán
Hol Oedipusznak nem marad más mint hogy eltűprengjen
Mivégre mindaz ami várja a Triviumtól a vállalt vakulásig

Add meg nekünk a mindennapi levegőnket
Hogy felejtsük ezt a fullasztó tegnapot
Ezt a fullasztó holnapot
Ezt a fullasztó holnaputánt mely ránk vár
A romlásunkkal vemhes időben
Eredendő romlásunkkal a nemlétezésétől az egyformaság sínpárja közt
Köztem és közted és mindenek közt ami nem te meg én vagyunk
Ami helyettünk lélegzik
Ami elfelejt bennünket mintha antimatéria volnánk
Itt ahol folyvást vizsgáznunk kell az életből
Az életből és a kibernetikából
Mint ahogy valóban léteznénk ezen a vérszínű homokon
Ebben a sivatagban ahol senki sincsen
E szfinx előtt melynek feltenni nekünk kell
A kérdést tulajdon születésünk válasza nélkül

A magyarázat nélküli épület eme utolsó szárnyán
E mindig azonmód számtalan folyosóján a lehetetlen gyógyulásnak
Mikor úgyis eldőlt már minden
Vetés
Mikor úgyis ismétlődnie kell mindennek
Ami esetleges értelmünk értelmé nélkül is
Vetés

II

És micsoda hajdannál hajdanibb fabódék
Micsoda lomtárak
És micsoda tőzegtelepek ingoványok vesztőhelyek
Helyettesítik az emlékezet üres szembogarában
A tűnődés zavaros recehártájában
Ezeket a hibátlan fehér márványpalotákat
Ezeket a félelem nélküli betonba merevített szerkezeteket

Fogyasztás civilizációja ó, koldusnál és sásnál törékenyebb
Te félelmektől és csalásoktól remegő
Rossznyelvektől és a
Fekete hatalom zabolátlan dagályától
Az ifjúság visszavonásától
Álmatlanságtól és álomlátástól
A fekete búza minden szemétől
A figyelmeztetés minden szavától
Tulajdon gyalázatotól
Eredendő bűnödtől
És feddéstől és kancsal szemed rontásától rettegsz
Az önvallató kérdéstől mikor lesz már vége ennek a roppant
Ennek az elviselhetetlenül fényes neonéjszakának
Ó százeletes technokrata civilizáció
Te computerekkel és fegyverekkel vemhes
Nukleáris
Te lényegedet felfogni
Halálos számításaidat józan képletekbe fogni képtelen
Tulajdon gravitációdnak ellentállni éppoly képtelen
Kibernetikus szfinx mely reszket a válaszadástól
A hangtalan kérdésekre melyeket magad adtál fel
Tenmagadnak

Tenmagadnak
Az ez idő szerint még magánosnak ebben a likacsos Világűrben
Ó Hamupipőke civilizáció
Aki alig tudsz a Holdig hatolni
Hogy megkarcold azt a karsztot azt a salakot azt a hamut
Talán jobb lenne arra fülelned
Hogyan vallanak szerelmet egymásnak a halak
Vagy hogyan vonaglik alkazárookban a Világ kimeríthetetlen teremtdése

III

Annak a kis palánknak döltem ami még maradt
Köztem és a semmi közt
E rozoga megdőlt palánk túloldalán
Láthatatlan süketnéma a tájék
Nem sötét
Az emberi kéz itt építeni nem épített semmit
Rombolni sem rombolhatott tehát

Tulajdon életemnek döltem a ködből
És korhadó jelenből valónak
Annak aminek valamikor
Boldogságból és mérhetetlen álomból kellett volna lennie
Mérete azonban ma már adott és ismeretlen
Mint minden úttalan jövő
Vagy jövőtlen út

Árnyékból és a hajnalnak nevezett
Hajnalából
Szövődnek a balhit és tapasztalat cselekedetei
Ne lenne többé gyanú mikor már minden kockán
És mikor nem lehet más mint gyanú és sánta válasz
Az erdőben melynek elzilált fáin
Gémberedett a sok elnémult madár
Egy folyó mentén két folyó mentén melynek hiába tudom
A nevét

Állok nekidőlten és ismételvegetem a tulajdon
Hiú rendeltetésemben elkerülhetetlen
Igézés szavait

IV

Elgyötörnek ezek a sanyarú reggelek
Baljós valóság telepít beléjük üres álmokat
Ezen a tengertelen fővenyparton
Ezen a csupa konkolyt termő mezőn
Ahol vakondmódra túrják a madarak
A száraz földben rejtett vak folyosóikat
Tulajdon útvesztőiket

Cserbenhagynak vadászok és hajótöröttek ha hozzájuk fordulok
Jövendőlnék meg meddő vadászatomat és
Tulajdon hajótörésemet

Hisz végzetében oly féltékenyen zárkózott mind
Mint lepecsételt korsajában minden hajnal

Csak félreértés támadt
Megbeszélésemből
Árnyékával mindannak aminek lennie kellett volna
A voltnak valamennyi árnyékával
Valahol a világ
És az emberöltő
Kifordított jövőjében

V

Neked adtam ezt az éjszakát mint egész életemet ajándékba
Értéktelen
Drágakő gyanánt
Olyan tömör súlyos volt az álmoktól
Hogy szétesett a kő
Pora a tenyéren
Megannyi emberöltő

Egyazon csillag körül keringenek mind mely
Érthetetlen mint az éjszaka
Egy emberéletre zsugorodó emberöltők
Saját nem létező falaikon töredezők
Mikor az öröklét néma
S ha maga a szerelem is
Kettőnk emberi szava hangtalanul néma

Neked adtam egész végtelen éjszakámat hogy széttépd
Hogy cafatokra tépd mint rémítő gyászruhát
Engem megváltandó
Ha mégoly zsúfolt volt is csillagokkal
Nyoma sincs benne annak ami léssen
Hogy helyettesíténé a volt nyomait
A létezés mélyén és mert a gondtalanságot
Le nem fegyverezte
És mert a szerelmet még ő sem
Igazolta

Bocsáss meg hogy csak ezt az éjszakámat adom ajándékba neked
Semmi más nincs a kezemben
Bolyongásaim nem voltak hódító hadjáratok
Aranygyapjúra sem bukkantam én mert nem is kerestem
Mondandóm amit neked szántam
Egyszerű és elegendő

Ez az éjszaka az amit neked adtam

VI

Írok neked egy levelet
Sötétből és
Mákonyból
Levelet elzilált
Zilizből zúzmarából
Levelet
Fuvalomból vagy szíromból vagy hímporból
Vagy száraz levelekből

Elviszi majd a szél a messziről
Az emberemlékezetből jövőndő
Elviszi majd a véletlen aminek számtalan is
De mivel hűtlen lesz hozzá
Nyomtalanul elragadja

Mikor is egy ismeretlen napon
Míg a szél kötélre teregetett ruhadarabok szárításával
Foglalatoskodik tengerparti városok szűk utcáin csatangolva
Szórakozottan és kellemetesen
És ha bátorsága kerekedik hogy a világ kötlékeit
S az emlékezeteket mind mind elzilálja
Levelem is eljut talán hozzád
De ha felbontod végül is
Csak fehér lapokat találsz benne
Örökre letörlődött róluk története
Egy szerelemnek melynek nem volt szabad megadatnia
Hogy fennmaradjon a törvényszerűségek korában
A kor törvényeiben
Az állhatatos nap leróttá adósságát a bolygóknak
Elfakult életünkhöz könyörtelenül

VII

Egész életemen át egyazon levelet írom neked
Egyetlenegyet
Egyazon nagy homokóra mellett
Ahol selyemfonálnál vékonyabb
Hangtalanul remegő húron
Telnek éveim vagy pillanataim
Vagy az időtlenség
A fekete búza parányi szemei
Melyek korántsem elegendők ahhoz
Hogy végigszámolják az én véget nem érő
Levelem ígét és főneveit

Hírnökök fullajtárok heroldok postások futárok
Távíróhuzalok vagy rádióhullámok
Rátok bízom aláíratlan üzenetemet
Mintha nem volna jobb ha szélre bíznám
Vagy a véletlen ügyes kezeire
Hiszen úgysem tudom hol vagy most
S aligha tudhatom hogy ki vagy te
Itt
Mellettem

VIII

Kereszteletlen madarak vándorlása
Őszi égbolt amelyen nem vagy
Lenn vagy
Azon a vidéken ahol Körmönfont fonja-szövi
Hagyományodat meg a sajátját
Ott ahol nem mered megkérdezni a villámot sem a vihart
Kinek az üzenetét viszi
Az erdőn melynek fáí a te tulajdon tüdő
Ne sajnálkozz a lomb néma válaszában vagy a felhőjén
Ha nem madár vagy

Nem madár s még csak mókus sem vagy
Nincs más mint hogy vakondok legyél
Hogy szerelembe vagy szóba a fekete földdel bocsátkozz
Holott válaszai a megrekedtségtől sűrűk mind és némák
Ne irigyeld hát a vándormadarakat
Sem Antigonét

Gyökerek közt zajlik az a beszélgetés
A tudat alatt vagy a barnult éjszaka katakombáiban
Rajtad áll hogy a süket kor ne legyen süket
Hogy szóra bírd a csendet
Szóra amellyel te leszel szólándó
Hogy szavadat add neki hallgatni fogsz
Ha eljő az idő

Hogy erőt veszel magadon az elnémulásra
Ha időd lejár

Ha ugyan volt idő
A téridőben

IX

Hátrál mint a rák az öregség
A Semmi felé ahonnan jöttél is volt
S e két üres örökléte közt a darabka égnek
Mely túl nagy a te méreteidnek
A halhatatlanság folyamatában
A látszatnak ez a kis *vákuuma* amit te életnek nevezel
Sorsodnak vagy házadnak
A szédítő szirtfokon két tátongó szakadék
Vagy két amőba közt

Ha földrengéstől vagy döghaláltól megkímélt a végzet
Ámítod magad hogy megtakarítottál valamit
A kincsből mit tékozlásra bíztak rád
Hiszen a csillagkörök is önpazarlók
Te pedig zsugori voltál

A reggelek nem tanítottak meg arra hogy mi az ifjúság
Sem az éjszakák hogy mi az álom
Mikor is ocsú volt a halomnyi öröm
S felfogni képtelen voltál hogy milyen csillogók az örömök
Hogy milyen véghetetlenül és végzetesen sugárzóak
A fekete búza szemei
Mit malma küszöbére szántak kinek-kinek
Hogy tegyen veled amit tud

Hogy ne tegyen veled semmit
Ha tudni sem tud róla

X

S végtére minek ezek az elvek ezek a dogmák ezek a rendelkezések
Minek ez az éjszaka mely nem enyhet adó
Minek ez a sűrű könyörtelen dél
Tele darázzsal és hernyóval
Ezek az atlanti és varsói pacta conventa
Kérdezd a szfinxet Antigoné

Egy árnyék élén mely kemény mint a törvény
Vagy törvénytelenység
Fehérlik a visszavont és elnyomoritott
Szabadság kísértete

Lehervadt a nap aminek fel sem kellett volna virradnia
Kihuny a láng aminek fel kellett lobbannia
Ha már úgy kellett legyen hogy egy ember reménye
Minden emberé
Repkényként indázza be az összemberiség tölgyét
A hatalmas és vesztegethetetlen emberiségét

Minek ez a lomb a szélben
Ez a szél a lombban
Mindaz ami jelhangként kél jelszóra ami nincs
Mindaz ami meghajol vagy ellenáll a viharnek
Mely szétszórja a madarakat s a boldogtalan szerelmesek leveleit
Mely zászlókat csattogtat és néma villámokkal fenyeget
Villámokkal melyekkel vemhes a telhetetlen égbolt
Viharokkal melyekkel zsúfolt az álnok tenger
Az önmagába fullasztott akár az átok
Vagy mint a szerelem mely kiutat nem keres

Minek ez a hajó vagy ez a hajótörés
A fárosz fénykévéje alatt
Minek ez a látomás ez a síkság ez a fennsík ez az őselemerő
Ez a holdkóros apály
Ez a rimánkodás a tengersík fölött vagy a tengersík szitkozódása
Minek ez a fordítása minden üvöltésnek minden néma szóznak
Minden értelemtüli bűnhődésnek
A történelem nyelvére
Ha abban a nyelvben nincs is az a szó hogy
Történelem

XI

Je sors au bras des ombres
Je suis au bas des ombres
Seul

(Paul Eluard)

Csak fölöttem az a mélységesen elragadó vonal ott
És árnyéka alattam a vonalnak egyre elragadóbb . . .
(Rastko Petrović: Újhodás órája)

Még egy utolsó költeményt a fekete búzáról
Ne menne feledésbe a vetéssel
Ne veszítse el az aratás
Írj még egy költeményt a fehér világosságról

Mely hármás keresztúton ejtett rajtad sebet
Ott ahol sorsod eldőlt
Amikor kéz a kézben jár
A félhomály árnyékaival
A fegyvertelenített álomlátás képeivel
Maradéktalanul a számadásában annak amit életednek szántak
Nyomtalanul a homokon

Csak ez a homokóra ez marad neked egyedül
Ez az idő mely alaktalanul is
Létezésed egyetlen alakja
Mert messze tűnt az a nyár
Mikor még azt hitted örökké emlékezni fogsz
Az érett delek minden ragyogására
Minden villanásra és a szerelem minden meleg sötéttségére
Hiszen uralkodtak vágyaid fölött
S megannyi napként hanyatlottak kiábrándulásaid fölé
Az ifjúságtól e lépcsőzetig mely mind mélyebbre és mélyebbre
Visz az időtlenbe
Sohasem tűnt fel szivárvány mely gazdagabb lett volna
A végzetig szomorúnak szánt egyazon hét színnél
Ibolyántúlliról álmodoztál
Feltételezve az infravörös értelmét
Holott egyszer s mindenkorra adatott a spektrum
És lett légyen bármilyen a sors
És bármilyen a pillanatára váró költemény
A spektrum határait túllépni lehetetlen volt

S az egykor már halvány árnyékok levesztek a láthatár pereméről
Miként a mélységesen elragadó nyomjelzés is
Mely egyes-egyedül tanúsíthatná hogy volt valaha is
Amit a történések látható muzsikájának véltél
Jelenéseképpen mindannak ami legvégül is
Egyetlen esély lehetett
Akár a költemény
Akár a hallgatás

DUDÁS KÁLMÁN fordítása